

3. Rang i inverz

zadaci sa ispita

MI 2019 2

2. (10 bodova)

- (a) Neka su \mathbf{A} i \mathbf{B} regularne matrice. Napišite i izvedite formulu u kojoj $(\mathbf{AB})^{-1}$ izražavamo preko \mathbf{A}^{-1} i \mathbf{B}^{-1} .
- (b) Zadane su matrice

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 2 \\ 1 & 1 & 2 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 3 & 2 & 1 \\ 0 & 3 & 2 \\ 0 & 0 & 3 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{C} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

Dokažite da su matrice \mathbf{A} , \mathbf{B} , \mathbf{C} regularne te izračunajte $(\mathbf{A}^{-1}\mathbf{B}^{-1}\mathbf{C})^{-1}$.

$$(2.) (a) (AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$$

!zuviel!

$$(AB)(B^{-1}A^{-1}) = A(\underbrace{BB^{-1}}_I)A^{-1} = AA^{-1} = I$$

$$(B^{-1}A^{-1})(AB) = B^{-1}(\underbrace{A^{-1}A}_I)B = B^{-1}B = I$$

$$(b) \det A = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 2 \\ 1 & 1 & 2 \end{vmatrix} \begin{matrix} \downarrow + \\ \swarrow + \\ \nwarrow + \end{matrix} \begin{matrix} 1 \cdot (-1) \\ 1 \cdot (-1) \\ 1 \cdot (-1) \end{matrix} = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = 1 \cdot 1 \cdot 1 = 1 \neq 0$$

$$\det B = 3 \cdot 3 \cdot 3 = 27 \neq 0, \det C = 1 \cdot 1 \cdot 1 = 1 \neq 0 \Rightarrow A, B, C \text{ regulär}$$

$$(A^{-1}B^{-1}C)^{-1} = C^{-1}BA = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 & 2 & 1 \\ 0 & 3 & 2 \\ 0 & 0 & 3 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 2 \\ 1 & 1 & 2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 6 & 8 & 9 \\ -1 & 0 & 1 \\ 3 & 3 & 6 \end{bmatrix}$$

MI 2019 3

3. (10 bodova) U ovisnosti o parametru $\alpha \in \mathbb{R}$ odredite najveći mogući broj linearno nezavisnih vektora među sljedećim vektorima

$$\mathbf{v}_1 = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ \alpha \end{bmatrix}, \mathbf{v}_2 = \begin{bmatrix} 1 \\ \alpha \\ 1 \end{bmatrix}, \mathbf{v}_3 = \begin{bmatrix} 1 \\ \alpha \\ \alpha^2 \end{bmatrix}, \mathbf{v}_4 = \begin{bmatrix} 1 \\ \alpha^2 \\ \alpha^2 \end{bmatrix}.$$

3. U zavisnosti o parametru $\alpha \in \mathbb{R}$ odredujemo rang matrice čiji su stupci zadani vektori:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & \alpha & \alpha & \alpha^2 \\ \alpha & 1 & \alpha^2 & \alpha^2 \end{bmatrix} \begin{matrix} \downarrow + \\ \swarrow + \\ \nwarrow + \end{matrix} \begin{matrix} 1 \cdot (-1) \\ 1 \cdot (-\alpha) \end{matrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & \alpha-1 & \alpha-1 & \alpha^2-1 \\ 0 & 1-\alpha & \alpha^2-\alpha & \alpha^2-\alpha \end{bmatrix} \begin{matrix} \downarrow + \\ \downarrow + \end{matrix}$$

$$\sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & \alpha-1 & \alpha-1 & \alpha^2-1 \\ 0 & 0 & \alpha^2-1 & 2\alpha^2-\alpha-1 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & \alpha-1 & \alpha-1 & (\alpha-1)(\alpha+1) \\ 0 & 0 & (\alpha-1)(\alpha+1) & (2\alpha+1)(\alpha-1) \end{bmatrix}$$

1° $\alpha = 1$

Dobivamo matricu

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \Rightarrow r = 1 \Rightarrow \text{jedan linearno nezavisni vektor među zadanima}$$

2° $\alpha \neq 1$

Drugi i treći redak možemo podeliti s $\alpha-1$:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & \alpha+1 \\ 0 & 0 & \alpha+1 & 2\alpha+1 \end{bmatrix} \begin{matrix} \downarrow + \\ \downarrow + \end{matrix} \begin{matrix} 1 \cdot (-1) \\ 1 \cdot (-1) \end{matrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & \alpha \\ 0 & 0 & \alpha+1 & \alpha \end{bmatrix} \begin{matrix} \downarrow + \\ \downarrow + \end{matrix} \begin{matrix} 1 \cdot (-1) \\ 1 \cdot (-1) \end{matrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & -\alpha+1 & \alpha \\ 0 & 0 & 1 & \alpha \end{bmatrix}$$

$\Rightarrow r = 3 \Rightarrow$ tri linearno nezavisna vektora među zadanima

JIR1 2019 1

1. (10 bodova)

(a) Odredite sve $a \in \mathbb{R}$ takve da je matrica

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 2 \\ a & 0 & 1 \\ 3 & 2 & 1 \end{bmatrix}$$

regularna.

(b) Neka je a_0 najmanji pozitivni cijeli broj za koji je matrica \mathbf{A} iz (a) podzadatka regularna. Za taj a_0 odredite sve matrice \mathbf{X} za koje vrijedi $\mathbf{AX} = \mathbf{B}$, gdje je

$$\mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 1 \\ 1 & 0 & 3 \end{bmatrix}.$$

1. (a)

$$\det A = \begin{vmatrix} 0 & 1 & 2 \\ a & 0 & 1 \\ 3 & 2 & 1 \end{vmatrix} \xrightarrow{+(-2)} \begin{vmatrix} 0 & 1 & 2 \\ a & 0 & 1 \\ 3 & 0 & -3 \end{vmatrix}$$

$$= - \begin{vmatrix} a & 1 \\ 3 & -3 \end{vmatrix} = 3a+3$$

Matrica A je regularna za $\det A = 3a+3 \neq 0$, tj. $a \neq -1$.

(b) Prema (a) podzaključku dijeli $a_0 = 1$. Za taj a_0 tražimo inverz matrice A:

$$\begin{aligned} & \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 3 & 2 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \xrightarrow{+(-2)} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 3 & 0 & -3 & -2 & 0 & 1 \end{array} \right] \xrightarrow{+3} \\ & \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & -1 & -\frac{2}{3} & 0 & \frac{1}{3} \end{array} \right] \xrightarrow{+1} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 2 & 0 & 0 & -\frac{2}{3} & 1 & \frac{1}{3} \end{array} \right] \xrightarrow{+2} \\ & \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & -\frac{1}{3} & \frac{1}{2} & \frac{1}{6} \end{array} \right] \xrightarrow{+(-1)} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & \frac{1}{3} & \frac{1}{2} & -\frac{1}{6} \\ 1 & 0 & 0 & -\frac{1}{3} & \frac{1}{2} & \frac{1}{6} \end{array} \right] \xrightarrow{+(-2)} \\ & \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 1 & 0 & \frac{1}{3} & -1 & \frac{1}{3} \\ 0 & 0 & 1 & \frac{1}{3} & \frac{1}{2} & -\frac{1}{6} \\ 1 & 0 & 0 & -\frac{1}{3} & \frac{1}{2} & \frac{1}{6} \end{array} \right] \xrightarrow{+} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & -\frac{1}{3} & \frac{1}{2} & \frac{1}{6} \\ 0 & 0 & 1 & \frac{1}{3} & \frac{1}{2} & -\frac{1}{6} \\ 0 & 1 & 0 & \frac{1}{3} & -1 & \frac{1}{3} \end{array} \right] \xrightarrow{+} \\ & \underbrace{\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & -\frac{1}{3} & \frac{1}{2} & \frac{1}{6} \\ 0 & 1 & 0 & \frac{1}{3} & -1 & \frac{1}{3} \\ 0 & 0 & 1 & \frac{1}{3} & \frac{1}{2} & -\frac{1}{6} \end{array} \right]}_{A^{-1}} \Rightarrow A^{-1} = \frac{1}{6} \begin{bmatrix} -2 & 3 & 1 \\ 2 & -6 & 2 \\ 2 & 3 & -1 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

Zato:

$$AX = B \Rightarrow X = A^{-1}B = \frac{1}{6} \begin{bmatrix} -2 & 3 & 1 \\ 2 & -6 & 2 \\ 2 & 3 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 1 \\ 1 & 0 & 3 \end{bmatrix} = \frac{1}{6} \begin{bmatrix} -1 & 4 & 4 \\ 4 & -10 & 2 \\ 1 & 8 & 2 \end{bmatrix}.$$

JIR1 2019 2

2. (10 bodova) Zadane su matrice

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 2 & -1 & -1 \\ 0 & 3 & 0 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix}.$$

(a) Dokažite da su matrice \mathbf{B} i $\mathbf{A} + \mathbf{B}$ regularne.

(b) Riješite matričnu jednadžbu

$$\mathbf{X} = \mathbf{A} [(\mathbf{A}^{-1} - \mathbf{B}\mathbf{X}^{-1})\mathbf{B} + \mathbf{I}]^{-1} \mathbf{B}.$$

2. (a)

$$\det A = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 2 & -1 & -1 \\ 0 & 3 & 0 \end{vmatrix} \leftarrow = -3 \begin{vmatrix} 1 & 1 \\ 2 & -1 \end{vmatrix} = 9 \neq 0$$

$$\det(A+B) = \begin{vmatrix} 2 & 2 & 1 \\ 2 & -2 & -1 \\ 0 & 3 & 2 \end{vmatrix} \xrightarrow{R_1 - R_2} \begin{vmatrix} 2 & 2 & 1 \\ 4 & 0 & 0 \\ 0 & 3 & 2 \end{vmatrix} \leftarrow = -4 \begin{vmatrix} 2 & 1 \\ 3 & 2 \end{vmatrix} = -4 \neq 0$$

$\Rightarrow A$ și $A+B$ sînt matrice regulare

$$(b) X = A[(A^{-1} - BX^{-1})B + I]^{-1}B$$

1. m. a. n.

$$A^{-1} \cdot | \quad X = A[(A^{-1} - BX^{-1})B + I]^{-1}B \quad | \cdot B^{-1}$$

$$A^{-1}XB^{-1} = [(A^{-1} - BX^{-1})B + I]^{-1} \quad |^{-1}$$

$$BX^{-1}A = (A^{-1} - BX^{-1})B + I$$

$$BX^{-1}A = A^{-1}B - BX^{-1}B + I$$

$$BX^{-1}A + BX^{-1}B = A^{-1}B + I$$

$$BX^{-1}(A+B) = A^{-1}B + A^{-1}A$$

$$B^{-1} \cdot | \quad BX^{-1}(A+B) = A^{-1}(B+A) \quad | \cdot (A+B)^{-1}$$

$$X^{-1} = B^{-1}A^{-1} \quad |^{-1}$$

$$\Rightarrow X = AB = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 2 & -1 & -1 \\ 0 & 3 & 0 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 2 & 3 & -2 \\ 0 & -3 & 0 \end{bmatrix}.$$

2. main

$$X = A \left[(A^{-1} - BX^{-1})B + I \right]^{-1} B \quad /^{-1}$$

$$X^{-1} = B^{-1} \left[(A^{-1} - BX^{-1})B + I \right] A^{-1}$$

$$X^{-1} = B^{-1} A^{-1} B A^{-1} - X^{-1} B A^{-1} + B^{-1} A^{-1}$$

$$X^{-1} (I + B A^{-1}) = B^{-1} A^{-1} (B A^{-1} + I) \quad | \cdot (I + B A^{-1})^{-1}$$

$$X^{-1} = B^{-1} A^{-1} \quad /^{-1}$$

$$X = AB = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 2 & 3 & -2 \\ 0 & -3 & 0 \end{bmatrix}.$$

ZIR 2019 1

1. (10 bodova) Zadane su matrice

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 2 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 1 & 0 & 2 \end{bmatrix} \quad \text{i} \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

(a) Dokažite da su matrice \mathbf{A} , \mathbf{B} i $\mathbf{A}^{-1} + \mathbf{I}$ regularne.

(b) Riješite matričnu jednadžbu

$$(\mathbf{A}\mathbf{X})^{-1} + \mathbf{X}^{-1} = \mathbf{B}.$$

$$1. (a) \det A = 2 \cdot 4 \cdot 2 = 16 \neq 0 \Rightarrow A \text{ regularna}$$

$$\det B = 1 \cdot 1 \cdot 1 = 1 \neq 0 \Rightarrow B \text{ regularna}$$

$$\left[\begin{array}{ccc|ccc} 2 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 2 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} | :2 \\ | :4 \end{array} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & \frac{1}{2} & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & \frac{1}{4} & 0 \\ 1 & 0 & 2 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} \downarrow + \\ \downarrow + \end{array}$$

$$\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & \frac{1}{2} & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & \frac{1}{4} & 0 \\ 0 & 0 & 2 & -\frac{1}{2} & 0 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} \\ \\ | :2 \end{array} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & \frac{1}{2} & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & \frac{1}{4} & 0 \\ 0 & 0 & 1 & -\frac{1}{4} & 0 & \frac{1}{2} \end{array} \right] \underbrace{\hspace{1cm}}_{A^{-1}}$$

$$\Rightarrow \det(A^{-1} + I) = \left(\frac{1}{2} + 1\right) \left(\frac{1}{4} + 1\right) \left(\frac{1}{2} + 1\right) = \frac{45}{16} \neq 0$$

$$\Rightarrow A^{-1} + I \text{ regularna}$$

$$(b) (AX)^{-1} + X^{-1} = B$$

$$X^{-1}A^{-1} + X^{-1} = B$$

$$X^{-1}(A^{-1} + I) = B \quad |^{-1}$$

$$(A^{-1} + I) \cdot (A^{-1} + I)^{-1} X = B^{-1}$$

$$X = (A^{-1} + I) B^{-1}$$

$$= \begin{bmatrix} \frac{3}{2} & 0 & 0 \\ 0 & \frac{5}{4} & 0 \\ -\frac{1}{4} & 0 & \frac{3}{2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \frac{3}{2} & -\frac{3}{2} & 0 \\ 0 & \frac{5}{4} & 0 \\ -\frac{1}{4} & \frac{1}{4} & \frac{3}{2} \end{bmatrix}$$

MI 2020 3

3. (10 bodova)

(a) Neka su \mathbf{A} i \mathbf{B} regularne matrice. Napišite i izvedite formulu u kojoj $(\mathbf{A} \cdot \mathbf{B})^{-1}$ izražavamo preko \mathbf{A}^{-1} i \mathbf{B}^{-1} .

(b) Zadane su matrice

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{i} \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 0 \\ 1 & 2 & 1 \\ 0 & 1 & 2 \end{bmatrix}.$$

Riješite matričnu jednačbu $\mathbf{X}^{-1} \cdot \mathbf{A} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{B}^{-1}$.

3. (a) Formula: $(\mathbf{A} \cdot \mathbf{B})^{-1} = \mathbf{B}^{-1} \cdot \mathbf{A}^{-1}$.

Izvod:

$$(\mathbf{AB})(\mathbf{B}^{-1}\mathbf{A}^{-1}) = \mathbf{A}(\mathbf{BB}^{-1})\mathbf{A}^{-1} = \mathbf{AIA}^{-1} = \mathbf{AA}^{-1} = \mathbf{I}$$

$$(\mathbf{B}^{-1}\mathbf{A}^{-1})(\mathbf{AB}) = \mathbf{B}^{-1}(\mathbf{A}^{-1}\mathbf{A})\mathbf{B} = \mathbf{B}^{-1}\mathbf{IB} = \mathbf{B}^{-1}\mathbf{B} = \mathbf{I}$$

Gornji račun pokazuje željenu tvrdnju.

(b)

$$\mathbf{X}^{-1} \cdot \mathbf{A} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{B}^{-1}$$

$$\mathbf{X}^{-1} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{B}^{-1} \cdot \mathbf{A}^{-1}$$

$$\mathbf{X} = (\mathbf{A} \cdot \mathbf{B}^{-1} \cdot \mathbf{A}^{-1})^{-1} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{B} \cdot \mathbf{A}^{-1}$$

Primijetimo da su \mathbf{A} i \mathbf{B} regularne matrice što nam opravdava sav gornji račun.

Izračunajmo sada \mathbf{A}^{-1} .

$$\left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & -1 & 1 \end{array} \right]$$

$$\Rightarrow \mathbf{A}^{-1} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -1 & 1 & 0 \\ 1 & -1 & 1 \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{X} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 2 & 1 & 0 \\ 1 & 2 & 1 \\ 0 & 1 & 2 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -1 & 1 & 0 \\ 1 & -1 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 1 & 2 & 1 \\ 1 & 0 & 3 \end{bmatrix}$$

JIR 2020 2

2. (10 bodova) Zadane su matrice

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ -1 & 2 & 0 \\ 1 & 0 & -1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{i} \quad \mathbf{C} = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 0 \\ 1 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix}.$$

- (a) Pokažite da su matrice \mathbf{A} , \mathbf{B} i \mathbf{C} regularne.
- (b) Riješite matričnu jednadžbu $\mathbf{X}^{-1} \cdot \mathbf{A} = \mathbf{B} \cdot \mathbf{C}^{-1}$.

$$(2.) (a) \det A = \begin{vmatrix} 1 & 0 & 1 \\ -1 & 2 & 0 \\ 1 & 0 & -1 \end{vmatrix} \xrightarrow{\substack{I_1 \rightarrow I_1 + I_2 \\ I_3 \rightarrow I_3 + I_2}} \begin{vmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & -2 \end{vmatrix} = -4 \neq 0,$$

$$\det B = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = 1 \neq 0,$$

$$\det C = \begin{vmatrix} 2 & 1 & 0 \\ 1 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{vmatrix} \xrightarrow{I_1 \leftrightarrow I_2} \begin{vmatrix} 1 & 2 & 0 \\ 2 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{vmatrix} \xrightarrow{I_1 \rightarrow I_1 - I_2} \begin{vmatrix} 1 & 3 & 0 \\ 2 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{vmatrix} = 6 \neq 0$$

$\Rightarrow A, B, C$ s regulrne matrice

$$(b) X^{-1}A = B \cdot C^{-1} \quad | \cdot A^{-1}$$

$$X^{-1} = B \cdot C^{-1} \cdot A^{-1} \quad |^{-1}$$

$$X = A C B^{-1}$$

Rcunm

$$\left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \xrightarrow{I_1 \rightarrow I_1 - I_2} \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right]$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_B \qquad \qquad \qquad \underbrace{\hspace{10em}}_{=B^{-1}}$

$$\Rightarrow X = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ -1 & 2 & 0 \\ 1 & 0 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 1 & 0 \\ 1 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$= \begin{bmatrix} 2 & 1 & 2 \\ 0 & 3 & 0 \\ 2 & 1 & -2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$= \begin{bmatrix} 2 & -1 & 2 \\ 0 & 3 & 0 \\ 2 & -1 & -2 \end{bmatrix}$$

LJIR 2020 1

1. (10 bodova) Kažemo da je matrica $\mathbf{A} \in \mathcal{M}_{nn}$ *nilpotentna* ako je $\mathbf{A}^n = \mathbf{0}$.

(a) Odredite $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$ takve da je matrica

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} \alpha & 1 \\ 0 & \beta \end{bmatrix}$$

nilpotentna.

- (b) Dokažite da je matrica $\mathbf{A} \in \mathcal{M}_{22}$ nilpotentna ako i samo ako je matrica $\mathbf{I} + \mathbf{A}$ regularna i $(\mathbf{I} + \mathbf{A})^{-1} = \mathbf{I} - \mathbf{A}$.
- (c) Ako je matrica $\mathbf{A} \in \mathcal{M}_{22}$ nilpotentna, dokažite da je zbroj elemenata na njezinoj glavnoj dijagonali jednak nuli.

$$1. (a) A^2 = \begin{bmatrix} \alpha & 1 \\ 0 & \beta \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \alpha & 1 \\ 0 & \beta \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \alpha^2 & \alpha + \beta \\ 0 & \beta^2 \end{bmatrix} = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \alpha^2 = 0 \\ \alpha + \beta = 0 \\ \beta^2 = 0 \end{cases} \Rightarrow \alpha = \beta = 0$$

(b) Uočimo da je

$$(I+A)(I-A) = I - A + A - A^2 = I - A^2. \quad (*)$$

Dakle,

$$A \in M_{22} \text{ nilpotentna} \Leftrightarrow A^2 = 0$$

$$\Leftrightarrow I - A^2 = I$$

$$\stackrel{(*)}{\Leftrightarrow} (I+A)(I-A) = I$$

$$\Leftrightarrow I+A \text{ regularna matrica i } (I+A)^{-1} = I-A$$

(po definiciji regularnosti matrice)

(c) Neka je $A = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \in M_{22}$ nilpotentna matrica. Imamo

$$A^2 = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a^2 + bc & b(a+d) \\ c(a+d) & bc + d^2 \end{bmatrix} = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} a^2 + bc = 0 \\ b(a+d) = 0 \\ c(a+d) = 0 \\ bc + d^2 = 0 \end{cases}$$

Pretpostavimo da je $a+d \neq 0$. Tada iz druge

i treće jednačosti slijedi $b = c = 0$.

Uvrštavanjem u prvu i četvrtu jednačost dobivamo

$$a^2 = d^2 = 0, \text{ tj. } a = d = 0 \text{ po } a+d=0.$$

Kontradikcija, dakle, $a+d = 0$.

LJIR 2020 2

2. (10 bodova) Odredite sve $\lambda \in \mathbb{R}$ za koje je broj linearno nezavisnih vektora u skupu

$$\left\{ \begin{bmatrix} 1 \\ \lambda \\ \lambda \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ \lambda^2 \\ \lambda^2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix} \right\}$$

najveći mogući.

2. Najveći broj linearno nezavisnih vektora među zadanimi jednake je rang matrice čiji su stupci (ili retci) zadani vektori:

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ \lambda & \lambda^2 & 1 \\ \lambda & \lambda^2 & 1 \end{bmatrix} \xrightarrow{\substack{I_1 \leftrightarrow I_2 \\ I_1 \leftrightarrow I_3}} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ \lambda & \lambda^2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \xrightarrow{I_1 \leftarrow I_1 - I_2} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & \lambda(\lambda-1) & 1-\lambda \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Razlikujemo slučajeve u ovisnosti o λ :

1° $\lambda = 1$

$$A \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \Rightarrow r(A) = 1$$

2° $\lambda = 0$

$$A \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \Rightarrow r(A) = 2$$

3° $\lambda \neq 0, 1$

$$A \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & \lambda(\lambda-1) & 1-\lambda \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \xrightarrow{I_2 \leftarrow I_2 : \lambda(\lambda-1) \neq 0} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & -\frac{1}{\lambda} \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \Rightarrow r(A) = 2$$

Dakle, u zadatku je skupu najveći mogući broj linearno nezavisnih vektora jednak 2 i taj broj se postiže za sve $\lambda \in \mathbb{R} \setminus \{1\}$.

3. (10 bodova) Odredite rang matrice \mathbf{A} u ovisnosti o parametru $t \in \mathbb{R}$:

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & t+1 & -1 \\ 2 & -2 & t \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix}.$$

$$3^o) \quad A = \begin{bmatrix} 1 & t+1 & -1 \\ 2 & -2 & t \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & t+1 & -1 \\ 2 & -2 & t \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix} \xrightarrow{\substack{R_2 - 2R_1 \\ R_3 - R_1}} \sim \begin{bmatrix} 0 & t-10 & 7 \\ 0 & -24 & t+16 \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix} \quad \div 24$$

$$\sim \begin{bmatrix} 0 & t-10 & 7 \\ 0 & 1 & \frac{t+16}{-24} \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix} \xrightarrow{\cdot -(t-10)} \sim \begin{bmatrix} 0 & 0 & 7 + \frac{(t-10)(t+16)}{24} \\ 0 & 1 & \frac{(t+16)}{-24} \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix}$$

$$7 + \frac{(t-10)(t+16)}{24} = \frac{168 + t^2 - 10t + 16t - 160}{24}$$

$$= \frac{8 + t^2 + 6t}{24}$$

$$(n) \sim \begin{bmatrix} 0 & 0 & t^2 + 6t + 8 \\ 0 & 1 & -(t+16)/24 \\ 1 & 11 & -8 \end{bmatrix}$$

$$t^2 + 6t + 8 = (t+2)(t+4)$$

$$\text{For } t = -2 \text{ i.e. } t = -4 \quad \mu \quad r(A) = 2$$

$$\text{inside } \mu \quad r(A) = 3$$

LJIR 2021 1

1. (10 bodova) Neka su

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{i} \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 0 & 8 & 5 & 1 \\ 9 & 6 & 2 & 0 \\ 7 & 3 & 0 & 0 \\ 4 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Pokažite da su \mathbf{A} i \mathbf{B} regularne matrice te riješite matričnu jednadžbu

$$\mathbf{B}^{-1}\mathbf{X} - (\mathbf{AB})^{-1} = \mathbf{B}^{-1}.$$

1. (10 bodova) Neka su

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{i} \quad B = \begin{bmatrix} 0 & 8 & 5 & 1 \\ 9 & 6 & 2 & 0 \\ 7 & 3 & 0 & 0 \\ 4 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Pokažite da su A i B regularne matrice te riješite matricnu jednačbu

$$B^{-1}X - (AB)^{-1} = B^{-1}.$$

Računamo

$$\det A = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = \left[\begin{array}{c} \text{gornje trokutasta} \\ \text{determinanta} \end{array} \right] = 1^4 = 1 \neq 0,$$

$$\det B = \begin{vmatrix} 0 & 8 & 5 & 1 \\ 9 & 6 & 2 & 0 \\ 7 & 3 & 0 & 0 \\ 4 & 0 & 0 & 0 \end{vmatrix} \begin{matrix} \leftarrow \\ \downarrow \\ \leftarrow \\ \downarrow \end{matrix} = \begin{vmatrix} 4 & 0 & 0 & 0 \\ 7 & 3 & 0 & 0 \\ 9 & 6 & 2 & 0 \\ 0 & 8 & 5 & 1 \end{vmatrix} = \left[\begin{array}{c} \text{donje trokutasta} \\ \text{determinanta} \end{array} \right] = 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1$$

$$= 24 \neq 0,$$

odakle slijedi da su A i B regularne.

Za zadanu matricnu jednačinu imamo

$$B^{-1}X - (AB)^{-1} = B^{-1}$$

$$B^{-1}X - B^{-1}A^{-1} = B^{-1}$$

$$B \cdot | \quad B^{-1}(X - A^{-1}) = B^{-1}$$

$$X - A^{-1} = I$$

$$X = I + A^{-1}$$

$$\underbrace{\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}}_{=A} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \xrightarrow{+(-1)} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \xrightarrow{+(-1)} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$\sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \underbrace{\begin{bmatrix} 1 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}}_{=A^{-1}}$$

$$\Rightarrow X = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 1 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 2 \end{bmatrix}$$

JIR 2021 1

1. (10 bodova) Neka je \mathbf{X} regularna matrica reda 5 i

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 0 & -1 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & 0 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & 0 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & -1 & 0 \end{bmatrix}.$$

Pokažite da izraz $\det(\mathbf{X}^{-1}\mathbf{A}^5\mathbf{X})$ ne ovisi o \mathbf{X} te ga izračunajte.

1. (10 bodova) Neka je X regularna matrica reda 5 i

$$A = \begin{bmatrix} 0 & -1 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & 0 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & 0 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & -1 & 0 \end{bmatrix}.$$

Pokažite da izraz $\det(X^{-1}A^5X)$ ne ovisi o X te ga izračunajte.

Prema Binet-Cauchyjevim teoremima

$$\begin{aligned} \det(X^{-1}A^5X) &= \det(X^{-1}) \det(A^5) \det X \\ &= \frac{1}{\det X} \cdot (\det A)^5 \cdot \det X \\ &= (\det A)^5, \end{aligned}$$

pa vidimo da zadani izraz ovisi samo o determinanti matrice A .

Računamo

$$\det A = \begin{vmatrix} 0 & -1 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & 0 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & 0 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & -1 & 0 \end{vmatrix} \begin{matrix} \uparrow + \\ \uparrow + \\ \uparrow + \\ \uparrow + \\ \uparrow + \end{matrix} = \begin{vmatrix} -4 & -4 & -4 & -4 & -4 \\ -1 & 0 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & 0 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & -1 & 0 \end{vmatrix}$$

$$= -4 \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ -1 & 0 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & 0 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & -1 & -1 & 0 \end{vmatrix} \begin{matrix} \downarrow + \\ \downarrow + \\ \downarrow + \\ \downarrow + \\ \downarrow + \end{matrix} = -4 \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{vmatrix}$$

$$= \begin{bmatrix} \text{dobivena determinanta} \\ \text{je gornje} \\ \text{tridesetista} \end{bmatrix} = -4 \quad \Rightarrow \quad \det(X^{-1}A^5X) = (-4)^5 = -1024$$

ZIR 2021 1

1. (10 bodova)

- (a) Matematičkom indukcijom dokažite sljedeću tvrdnju: determinanta matrice s dva jednaka retka je jednaka nuli.
- (b) Koristeći (a) dokažite sljedeću tvrdnju: ako jednom retku matrice \mathbf{A} dodamo neki drugi redak pomnožen s proizvoljnim skalarom i označimo novonastalu matricu s \mathbf{A}' , tada je

$$\det \mathbf{A} = \det \mathbf{A}'.$$

2. (10 bodova) Riješite matričnu jednadžbu $(\mathbf{A} + \mathbf{I})\mathbf{X}^{-1} = \mathbf{A} + 2\mathbf{I}$, gdje je

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} -1 & 0 & 5 \\ 1 & 0 & 3 \\ 2 & 4 & 5 \end{bmatrix}.$$

1. (10 bodova)

- (a) Matematičkom indukcijom dokažite sljedeću tvrdnju: determinanta matrice s dva jednaka retka je jednaka nuli.
- (b) Koristeći (a) dokažite sljedeću tvrdnju: ako jednom retku matrice A dodamo neki drugi redak pomnožen s proizvoljnim skalarom i označimo novonastalu matricu s A' , tada je

$$\det A = \det A'.$$

(a) Tvrdnju dokazujemo matematičkom indukcijom po redu n kvadratne matrice

$$A \in M_n:$$

1° Baza $n=2$

$$\begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{11} & a_{12} \end{vmatrix} = a_{11}a_{12} - a_{11}a_{12} = 0 \quad \text{za sve } a_{11}, a_{12} \in \mathbb{R} \quad \checkmark$$

2° Pretpostavimo da tvrdnja vrijedi za sve kvadratne matrice A reda n i neki $n \in \mathbb{N}$.

Neka je $A \in M_{n+1}$ proizvoljna kvadratna matrica reda $n+1$ u kojoj su dva retka, i -ti i j -ti, međusobno jednaki. Laplaceovim razvojem po k -tom retku, $k \neq i, k \neq j$, dobivamo

$$\det A = \sum_{\ell=1}^{n+1} a_{k\ell} \cdot (-1)^{k+\ell} M_{k\ell}. \quad (*)$$

Budući da je svaka od pripadnih minora $M_{k\ell}$ determinanta n -tog reda koja ponovo ima dva jednaka retka, one su sve po induktivnoj pretpostavci jednake nuli pa (*) postavlja i $\det A = 0$, čime je dokazan korak indukcije.

(b) Neka su vektori $\vec{a}_1, \vec{a}_2, \dots, \vec{a}_n \in V^n$ redom retci matrice $A \in M_n$ i

neka je matrica $A' \in M_n$ dobivena dodavanjem i -tog retka pomnoženog skalarom $\lambda \in \mathbb{R}$ j -tom retku matrice A . Imamo

$$\det A' = \begin{vmatrix} \vec{a}_1 \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_j + \lambda \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_n \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} \vec{a}_1 \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_j \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_n \end{vmatrix} + \lambda \begin{vmatrix} \vec{a}_1 \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_n \end{vmatrix} = \left[\begin{array}{l} \text{druga je determinanta} \\ \text{prema (a) potpodojtem} \\ \text{jednaka nuli} \end{array} \right] = \begin{vmatrix} \vec{a}_1 \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_i \\ \vdots \\ \vec{a}_n \end{vmatrix} = \det A'.$$

ZIR 2021 2

2. (10 bodova) Riješite matričnu jednadžbu $(\mathbf{A} + \mathbf{I})\mathbf{X}^{-1} = \mathbf{A} + 2\mathbf{I}$, gdje je

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} -1 & 0 & 5 \\ 1 & 0 & 3 \\ 2 & 4 & 5 \end{bmatrix}.$$

2. (10 bodova) Riješite matričnu jednačbu $(A+I)X^{-1} = A+2I$, gdje je

$$A = \begin{bmatrix} -1 & 0 & 5 \\ 1 & 0 & 3 \\ 2 & 4 & 5 \end{bmatrix}.$$

$$(A+I)^{-1} \cdot (A+I)X^{-1} = A+2I$$

$$X^{-1} = (A+I)^{-1}(A+2I) \quad /^{-1}$$

$$X = [(A+I)^{-1}(A+2I)]^{-1} = (A+2I)^{-1}(A+I)$$

$$\left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 5 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 2 & 3 & 0 & 1 & 0 \\ 2 & 4 & 7 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} \downarrow \cdot (-1) \\ \downarrow \cdot (-2) \end{array} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 5 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & -2 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 4 & -3 & -2 & 0 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} \downarrow \cdot (-2) \\ \downarrow \cdot (-2) \end{array}$$

$\underbrace{\begin{bmatrix} 1 & 0 & 5 \\ 2 & 4 & 7 \end{bmatrix}}_{A+2I}$

$$\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 5 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & -2 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & -2 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} \uparrow \cdot (-5) \\ \uparrow \cdot 2 \end{array} \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 1 & 10 & -5 \\ 0 & 2 & 0 & -1 & -3 & 2 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & -2 & 1 \end{array} \right] \cdot 2$$

$$\sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 1 & 10 & -5 \\ 0 & 1 & 0 & -\frac{1}{2} & -\frac{3}{2} & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & -2 & 1 \end{array} \right]$$

$\underbrace{\begin{bmatrix} 1 & 10 & -5 \\ -\frac{1}{2} & -\frac{3}{2} & 1 \\ 0 & -2 & 1 \end{bmatrix}}_{(A+2I)^{-1}}$

$$\Rightarrow X = \begin{bmatrix} 1 & 10 & -5 \\ -\frac{1}{2} & -\frac{3}{2} & 1 \\ 0 & -2 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 & 0 & 5 \\ 1 & 1 & 3 \\ 2 & 4 & 6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & -10 & 5 \\ \frac{1}{2} & \frac{5}{2} & -1 \\ 0 & 2 & 0 \end{bmatrix}$$

MI 2022 3

3. (10 bodova) Zadana je matrica

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 2 \\ 0 & 0 & 3 \end{bmatrix}.$$

- (a) Dokažite da se svaka regularna matrica može zapisati kao produkt elementarnih matrica.
- (b) Je li matrica A regularna? Obrazložite.
- (c) Zapišite matricu A kao produkt elementarnih matrica.

RJEŠENJE (a) Skripta.

(b) Kako je matrica A gornje trokutasta, lako se vidi da je $\det(A) = 6 \neq 0$, pa je A regularna. Ista tvrdnja slijedi iz (c) podzadatka: matrica A je umnožak elementarnih matrica, koje su regularne, pa je i A regularna.

(c) Pomnožimo li matricu A slijeva s elementarnom matricom E , rezultat je matrica EA dobivena primjenom elementarne transformacije, koja odgovara toj elementarnoj matrici, na retcima matrice A . Napravimo li k elementarnih transformacija na retcima, koje odgovaraju matricama E_1, \dots, E_k , rezultat je matrica $E_k \dots E_1 A$. Ako je $E_k \dots E_1 A = I$, slijedi da je $E_k \dots E_1$ inverz od A te vrijedi

$$A = (E_k \dots E_1)^{-1} = E_1^{-1} \dots E_k^{-1}.$$

Kako je inverz elementarne matrice ponovno elementarna matrica, bit ćemo gotovi jednom kad pokažemo da je A ekvivalentna s jediničnom matricom.

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 2 \\ 0 & 0 & 3 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 3 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Prvo smo pomnožili drugi red s $1/2$, što odgovara elementarnoj matrici $E_2(1/2)$. Potom smo pomnožili treći red s $1/3$, što odgovara matrici $E_3(1/3)$. Zatim smo drugi redak pomnožen s -1 dodali prvom, što odgovara elementarnoj matrici $E_{21}(-1)$. Konačno, dodali smo treći redak pomnožen s -1 drugom retku, što odgovara matrici $E_{32}(-1)$. Stoga se gornji niz ekvivalencija može zapisati kao

$$E_{32}(-1)E_{21}(-1)E_3(1/3)E_2(1/2)A = I \implies$$

$$A = E_2(1/2)^{-1}E_3(1/3)^{-1}E_{21}(-1)^{-1}E_{32}(-1)^{-1} = E_2(2)E_3(3)E_{21}(1)E_{32}(1).$$

□

LJIR 2023 3

3. (10 bodova)

Neka su $A, B \in M_n(\mathbb{R})$.

- (a) Ako je $X = AB$, dokažite da je X regularna ako i samo ako su i A i B regularne.
- (b) Ako je A regularna, dokažite da je i A^T regularna.
- (c) Ako je $x \in \mathbb{R}^n \setminus \{0\}$ takav da je $Ax = 0$, dokažite da je A singularna.
- (d) Ako su A i B regularne matrice koje komutiraju, dokažite da im i inverzne matrice komutiraju.

Zadatak 3.

RJEŠENJE a) Uz pomoć Binet-Cauchyjevog teorema imamo

$$\det(X) = \det(A)\det(B).$$

Dakle, X je regularna akko je $\det(X) \neq 0$ akko je i $\det(A) \neq 0$ i $\det(B) \neq 0$ akko su i A i B regularne.

b) Pokazat ćemo da je $(A^T)^{-1} = (A^{-1})^T$:

$$\begin{aligned} A^T(A^{-1})^T &= (A^{-1}A)^T = I^T = I \\ (A^{-1})^T A^T &= (AA^{-1})^T = I^T = I. \end{aligned}$$

c) Pretpostavimo da je A regularna. Tada je

$$x = Ix = A^{-1}Ax = A^{-1}0 = 0,$$

što je kontradikcija.

d) Treba pokazati da je $A^{-1}B^{-1} = B^{-1}A^{-1}$. Množeći prvo dvaput slijeva, pa dvaput zdesna, imamo

$$AB = BA \implies B = A^{-1}BA \implies I = B^{-1}A^{-1}BA \implies A^{-1} = B^{-1}A^{-1}B \implies A^{-1}B^{-1} = B^{-1}A^{-1}.$$

□

ZIR 2022 2

2. (10 bodova)

- (a) Izrazite inverz umnoška regularnih matrica A i B preko A^{-1} i B^{-1} i dokažite tu formulu.
(b) Zadane su matrice

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 5 & -2 \\ 0 & -1 & 4 & 6 \\ 0 & 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 3 \end{bmatrix} \quad \text{i} \quad B = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 4 \\ 0 & 0 & 3 & -1 \\ 0 & 2 & -2 & -4 \\ 1 & -3 & -5 & -6 \end{bmatrix}.$$

Pokažite da su matrice A i B regularne te riješite matričnu jednadžbu

$$A(X^{-1}B^{-1} + I) = A + [B(BA^{-1} + I)]^{-1}.$$

Zadatak 2.

RJEŠENJE a) Vrijedi $(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$. Kako je matrično množenje asocijativno, vrijedi

$$\begin{aligned}(AB)(B^{-1}A^{-1}) &= A(BB^{-1})A^{-1} = AIA^{-1} = AA^{-1} = I \quad \text{te} \\ (B^{-1}A^{-1})(AB) &= B^{-1}(A^{-1}A)B = B^{-1}IB = B^{-1}B = I.\end{aligned}$$

b) Matrica je regularna ako i samo ako joj je determinanta različita od nule. Determinanta od A je umnožak elemenata na dijagonali, što daje $\det A = -6 \neq 0$, dok je

$$\det B = (-1)^{4+1} \begin{vmatrix} 0 & 0 & 4 \\ 0 & 3 & -1 \\ 2 & -2 & -4 \end{vmatrix} = (-1) \cdot 2 \cdot (-1)^{3+1} \begin{vmatrix} 0 & 4 \\ 3 & -1 \end{vmatrix} = 24 \neq 0.$$

Dakle, obje matrice su regularne. Sada riješavamo matričnu jednadžbu.

$$\begin{aligned}A(X^{-1}B^{-1} + I) &= A + [B(BA^{-1} + I)]^{-1} \\ AX^{-1}B^{-1} + A &= A + (BA^{-1} + I)^{-1}B^{-1} \\ AX^{-1}B^{-1} &= (BA^{-1} + I)^{-1}B^{-1} && \text{(množimo zdesna s } B) \\ AX^{-1} &= (BA^{-1} + I)^{-1} && \text{(invertiramo)} \\ XA^{-1} &= BA^{-1} + I && \text{(množimo zdesna s } A) \\ X &= A + B \implies\end{aligned}$$

$$X = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 5 & 2 \\ 0 & -1 & 7 & 5 \\ 0 & 2 & 0 & -4 \\ 1 & -3 & -5 & -3 \end{bmatrix}.$$

□